

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 320/2022-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľa a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Okresného súdu Trnava č. k. 6 T 12/2017 zo 4. septembra 2018 a uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 5 To 151/2018 zo 16. mája 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. apríla 2022, smerujúcou proti rozsudku Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 T 12/2017 zo 4. septembra 2018 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie okresného súdu“) a proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 To 151/2018 zo 16. mája 2019 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“) pri tvrdení o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) „*obracia na Ústavu SR*“ a žiada, aby mu v danej veci pomohla v jeho prospech. Žiada aj o ustanovenie obhajcu v danej veci, ktorý predloží všetky potrebné spisy.

2. Okresný súd napadnutým rozhodnutím sťažovateľa uznal za vinného a uložil mu podľa § 188 ods. 2 Trestného zákona s použitím § 37 písm. m), § 38 ods. 2 a 4 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 11 rokov. Krajský súd odvolanie sťažovateľa napadnutým rozhodnutím zo 16. mája 2019 podľa § 319 Trestného poriadku zamietol. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 1 Tdo 45/2020 zo 16. marca 2022 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) dovolanie sťažovateľa podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

II. Argumentácia sťažovateľa

3. Krajský súd nemal meritórne rozhodnúť, pretože v čase verejného zasadnutia mal sťažovateľ vlastného zvoleného obhajcu, ktorý nebol prítomný a ktorý mal prednosť pred ustanovenou obhajkyňou. Vec mohla a mala byť odňatá a prikázaná Okresnému súdu Uherské Hradište ako vecne a miestne príslušnému súdu, aby sťažovateľ mohol byť súdený podľa tamojšieho Trestného zákona, ktorý je preňho výhodnejší.

4. Dôvodom ústavnej sťažnosti je namietanie spôsobu prevzatia trestnej veci z iného štátu do Slovenskej republiky. Najvyšší súd totiž prijal záver, že samotnú zákonnosť prevzatia trestného stíhania z iného štátu nemožno napádať prostredníctvom dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku.

5. Pri odkaze na čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy sťažovateľ uvádza, že tieto práva mu boli Slovenskou republikou obmedzené, porušené a odňaté. Nenaplnila sa v jeho prípade požiadavka, aby bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné stíhanie. Český Trestný zákonník je pre sťažovateľa priaznivejší z hľadiska rozpätia trestnej sadzby, pri ukladaní trestu preto malo byť aplikované české trestné právo. Uloženie trestu vo výmere 11 rokov pri sadzbe od 7 do 12 rokov nie je voči jeho osobe spravodlivé a priaznivejšie.

6. Sťažovateľ žiada, aby za skutok spáchaný v Českej republike bol súdený podľa českého Trestného zákona, pretože Česká republika má na to plné právomoci a bol by mu ukladaný trest vo výmere od 2 do 10 rokov. Naznačuje, aby slovenské orgány spracovali návrh na jeho vydanie do Českej republiky, aby mohli po jeho prevzatí orgány činné v trestnom konaní postupovať podľa českých predpisov, resp. aby ho mohli súdiť nezávisle, nestranne, priaznivejšie a spravodlivo. Použitie Trestného zákona pri ukladaní trestu považuje sťažovateľ za účelové, pretože sadzby sú prísnejšie.

7. Je rozporné so zákonom a s ústavou, že napriek spáchaní zločinu v Českej republike a iného trestného činu v Slovenskej republike ukladaný súhrnný trest v Slovenskej republike k rozsudku Okresného súdu Galanta č. k. 29 T 40/2013 z 23. septembra 2013, ak by bol ukladaný, by mal byť sťažovateľovi ukladaný za použitia asperačnej zásady podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona, ako uviedol najvyšší súd.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavná sťažnosť obsahuje formálne nedostatky, nemá viacero všeobecných náležitostí (plnomocenstvo na zastupovanie advokátom, jasné označenie subjektu, proti ktorému smeruje, a čoho sa domáha, navrhované dôkazy) a väčšinu osobitných náležitostí návrhu na začatie konania (označenie, kto mal porušiť jeho základné práva a slobody, jasné označenie konkrétneho rozhodnutia, ktorým boli porušené jeho základné práva a slobody, konkrétne skutkové a právne dôvody, nebola pripojená kópia právoplatného rozhodnutia).

9. Napriek uvedeným závažným nedostatkom podanie možno označiť za sťažnosť podľa čl. 127 ústavy (opakovane to robí aj sám sťažovateľ, pozn.), pretože naznačuje požiadavku o „pomoc“ spolu s tvrdením o porušení označeného základného práva (na súdnu ochranu). Bez pochybností

označuje za porušovateľov okresný súd a krajský súd, ako aj ich konkrétne rozhodnutia (rozsudok zo 4. septembra 2018 a uznesenie zo 16. mája 2019).

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Napriek absencii právneho zastúpenia sťažovateľa a viacerým nedostatkom náležitostí ústavnej sťažnosti (petit, právne a skutkové dôvody) ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na doplnenie jeho podania, vyhodnotiac ho za obsahovo natoľko zrozumiteľné, že umožňuje realizovať ústavný prieskum.

12. Pri zisťovaní splnenia podmienok konania ústavný súd vyžiadanim súdneho spisu zistil, že napadnutým rozhodnutím okresného súdu došlo k uznaniu sťažovateľa za vinného zo skutku spáchaného v Českej republike kvalifikovaného ako zločin lúpeže spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 188 ods. 1, ods. 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona a k uloženiu trestu odňatia slobody vo výmere 11 rokov.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozhodnutím okresného súdu:

13. Vo vzťahu k sťažovateľom napadnutému rozhodnutiu okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

14. Sťažovateľ podal proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozhodnutím. Sťažovateľ teda využil možnosť podania riadneho opravného prostriedku proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu, o ktorom bolo krajským súdom aj rozhodnuté.

15. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie označených práv napadnutým rozhodnutím okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie (bod 1 výroku tohto uznesenia).

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým rozhodnutím krajského súdu:

16. Z obsahu sťažnostných námietok vyplýva, že sťažovateľ ústavnou sťažnosťou vyčíta súdu všeobecne spôsob prevzatia trestnej veci, konkrétne neposkytnutie súdnej ochrany tým spôsobom, že by bol aplikovaný český Trestný zákonník, podľa ktorého by bol sťažovateľovi ukladaný trest pri nižšej hornej hranici trestnej sadzby. Naznačuje aj alternatívne postupy jeho stíhania, ktoré by viedli k uloženiu menej prísneho trestu. Vo zvyšku len reprodukuje časti dovolania a závery najvyššieho súdu.

17. Ústavný súd s prihliadnutím na princíp už spomínanej subsidiarity zisťoval, či sťažovateľ mal proti prípadnému zásahu krajského súdu do jeho práv účinný právny prostriedok, ktorým by sa mohol domôcť ich ochrany.

18. Podľa § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo ak boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371.

19. Podľa § 371 ods. 1 písm. a), c), e), g), h) a i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak vo veci rozhodol nepríslušný súd [písm. a)], zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu [písm. c)], vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania [písm. e)], rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom [písm. g)], bol uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za prejednávaný trestný čin nepripúšťa [písm. h)], rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť [písm. i)].

20. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ aj vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu mal k dispozícii účinný prostriedok nápravy (vo forme dovolania), ktorý využil a o ktorom bol oprávnený a povinný rozhodnúť orgán verejnej moci (najvyšší súd), ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu. Rozhodovacia činnosť všeobecných súdov všetkých stupňov (vrátane dovolacieho) pritom v zásade pokrýva celý rozsah základných práv spojených s trestným konaním, ktorý je relevantný pre konanie o ústavnej sťažnosti, keďže všeobecné súdy plnia úlohu nielen ochrancov zákonnosti, ale aj prvotných ochrancov ústavnosti. Právomoc ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) je preto (okrem výnimočných prípadov) uplatniteľná až po vyčerpaní riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré právna úprava subjektom zúčastneným na konkrétnom konaní pred orgánom verejnej moci v záujme ochrany ich práv (vrátane základných práv a slobôd) poskytuje.

21. K námietke o neprítomnosti zvoleného obhajcu na verejnom zasadnutí krajského súdu ústavný súd uvádza, že táto bola sťažovateľom vznesená aj v dovolaní a najvyšší súd sa ňou po jej podriadení pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku podrobne zaoberal. Sťažovateľ proti uzneseniu najvyššieho súdu nesmeruje svoju ústavnú sťažnosť a neuvádza v ústavnej sťažnosti argumenty spochybňujúce závery najvyššieho súdu. Najvyšší súd totiž uzavrel, že *„[V] situácii, keď obvinený i zvolený obhajca rezignujú na svoju povinnosť notifikovať v dostatočnom časovom predstihu súdu, že obvinený si obhajcu zvolil, nie je zásadným porušením práva na obhajobu obvineného, ak obhajobu vykonáva pôvodne súdom ustanovený obhajca, ktorého ustanovenie nebolo dosiaľ zrušené a ak tento ustanovený obhajca zároveň výkonom obhajoby aj napĺňa všetky materiálne požiadavky práva na obhajobu, teda obhajobu vykonáva riadne a v súlade so záujmami obvineného.“*

21.1. V tejto časti preto ústavný súd odkazuje na uznesenie najvyššieho súdu, ktoré sťažovateľ neoznačil za predmet ústavného prieskumu. Podľa názoru ústavného súdu je v tomto ohľade primeraná požiadavka, aby sťažovateľ v ústavnej sťažnosti napadol uznesenie najvyššieho súdu, ak si chcel zachovať túto námietku proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu. Opakované preskúmvanie napadnutého rozhodnutia na základe v podstate rovnakých argumentov, aké

sťažovateľ uviedol v dovolaní, by podľa názoru ústavného súdu nebolo namieste aj s poukazom na požiadavku právnej istoty, ktorá v tomto prípade prevažuje nad právom na prístup k súdu.

22. Sťažovateľ ďalej namieta spôsob prevzatia svojej trestnej veci. Ide o všeobecnú námietku, z jej obsahu, ako aj z ústavným súdom zistených skutočností vyplývajúcich zo súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ ju formuloval v súvislosti s preňho priaznivejším trestom, ktorý by mu bol za stíhaný skutok uložený podľa právneho poriadku Českej republiky. V skutočnosti tak sťažovateľ namieta výšku trestu, ktorý mu bol uložený.

22.1. Napriek tomu, že podľa najvyššieho súdu otázka spôsobu prevzatia trestnej veci, resp. príslušnosti zahraničného súdu nespadá pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, podľa zistenia ústavného súdu sa najvyšší súd touto námietkou sťažovateľa vecne zaoberal v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku. Jasne sa vyjadril k právomoci orgánov Slovenskej republiky viesť trestné stíhanie pre označený skutok proti sťažovateľovi a o použití právneho poriadku Slovenskej republiky. Odkázal na zásadu personality podľa § 4 Trestného zákona, ako aj na čl. 2 a 25 Európskeho dohovoru o odovzdávaní trestného konania [uverejneného pod č. 551/1992 Zb. (ďalej len „dohovor“)] s vysvetlením o súbežnej možnosti trestného stíhania sťažovateľa na základe žiadosti českej strany a fakultatívne aj *ex officio* ako občana. Priamo vyvracal nesprávny predpoklad sťažovateľa o tom, že právomoc slovenských orgánov na jeho trestné stíhanie bola založená výlučne na čl. 2 dohovoru. Tento predpoklad sťažovateľ používal na podporu odvolávania sa na čl. 25 dohovoru pri tvrdení o nemožnosti uloženia prísnejšieho trestu v dožiadanom štáte než toho, ktorý ustanovuje právny poriadok dožadujúceho štátu. Najvyšší súd týmto výkladom podľa názoru ústavného súdu dal nepriamo odpoveď aj na námietky sťažovateľa o tom, či postup slovenských súdov pri rozhodovaní o treste v nadväznosti na prevzatie veci bol prípustný a zákonný.

22.2. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nepredložil ďalšie argumenty spochybňujúce závery najvyššieho súdu, len zopakoval časť argumentácie uvedenej v dovolaní. V takejto situácii, keď sťažovateľ dostal odpoveď od najvyššieho súdu v otázke právomoci slovenských orgánov na svoje trestné stíhanie a možnosti použitia právneho poriadku Slovenskej republiky, sa ústavnému súdu pri neoznačení uznesenia najvyššieho súdu za predmet ústavného prieskumu nejaví byť súladné s požiadavkou právnej istoty, aby na základe v podstate rovnakých argumentov, aké uviedol v dovolaní, bolo spochybňované napadnuté rozhodnutie krajského súdu.

23. Za danej situácie, vychádzajúc zo subsidiarity právomoci ústavného súdu a rešpektujúc inštančnú postupnosť pri uplatňovaní subjektívnych práv, je vylúčené, aby rozhodnutie odvolacieho súdu podliehalo ústavnému prieskumu z rovnakých hľadísk, z akých už bolo preskúmané dovolacím súdom. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti smerujúcej proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

24. K nesúhlasu sťažovateľa so záverom najvyššieho súdu o ukladaní súhrnného trestu za použitia asperačnej zásady podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona ústavný súd uvádza, že sťažovateľ neoznačil uznesenie najvyššieho súdu, ktoré obsahovalo odpovede na korešpondujúcu sťažovateľovu dovoláciu námietku, za predmet ústavného prieskumu. Z toho dôvodu sa touto námietkou pre nedostatok jej súvislosti s napadnutým rozhodnutím krajského súdu nebolo možné bližšie zaoberať. Ústavný súd navyše nepostrehol, že by sťažovateľ túto námietku spomenul v odvolaní alebo osobne

pred krajským súdom (prvýkrát ju uplatnil v dovolaní z 19. februára 2020, pozn.), preto je táto námietka pred ústavným súdom neprípustná.

25. Predmetom prieskumu zo strany najvyššieho súdu však nemohla byť otázka neprimeranej prísnosti trestu (napr. uznesenie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2 Tdo 29/2012 či stanovisko 5 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2011), ktorá bola preskúmateľná len odvolacím súdom, a preto by túto otázku mohol nezávisle od najvyššieho súdu posúdiť vo vzťahu ku krajskému súdu ústavný súd.

25.1. Ústavný súd zdôrazňuje, že je výsadnou úlohou všeobecných súdov, aby u usvedčených páchatel'ov trestných činov rozhodli o treste (čl. 50 ods. 1 ústavy), t. j. určili jeho druh a výmeru vzhľadom na všetky zákonné kritériá (prípadne o upustení od jeho uloženia, pozn.), a aby svoj záver riadne odôvodnili.

25.2. Cez optiku základného práva na súdnu ochranu ústavný súd nemá možnosť priamo vstupovať do rozhodnutí všeobecných súdov o treste v zmysle konkrétneho posudzovania spravodlivosti, vhodnosti alebo primeranosti trestu. Hľadisko spravodlivosti ústavný súd vo svojom prieskume uplatňuje skôr na celé konanie, pričom podstatné je dodržanie garancií procesu (cesty), nie garancie spravodlivosti a vhodnosti samotného výsledku tohto procesu, ako ho v konkrétnom prípade vníma ten-ktorý účastník konania. Ústavný súd má v zásade priestor na už naznačený zásah do rozhodnutí súdov o treste, ak by nimi boli porušené hmotnoprávne garancie podľa čl. 15 ods. 3 ústavy (zákaz trestu smrti), čl. 16 ods. 2 ústavy (zákaz krutého, neľudského alebo ponižujúceho trestu), prípadne čl. 17 ods. 2 ústavy (pozbavenie slobody z dôvodov a spôsobom ustanoveným zákonom).

25.3. Vo vzťahu k čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd poukazuje na to, že podstata tohto článku ústavy spočíva v zakotvení práva osoby (fyzickej alebo právnickej) obrátiť sa na všeobecný súd, aby preskúmal zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy v prípade, ak sa táto osoba považuje za ukrátenú na svojich právach rozhodnutím takého orgánu. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že krajský súd nie je v rámci trestného konania orgánom verejnej správy vydávajúcim správne rozhodnutia, ale súdom rozhodujúcim o vine a treste v trestnom konaní.

25.4. V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (m. m. I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

25.5. Nezistiac vo vzťahu k námietke neprimeranej prísnosti trestu, ktorá jediná mohla byť predmetom ústavného prieskumu, medzi obsahom označených práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a napadnutým uznesením krajského súdu žiadnu príčinnú súvislosť, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v tejto zostávajúcej časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom:

26. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri

predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu